

Impact Factor: 4.917

ISSN: 2181-0966

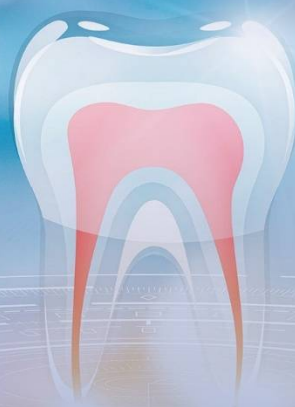
DOI: 10.26739/2181-0966

www.tadqiqot.uz

JOURNAL OF

ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH

Informing scientific practices around the world through research and development

SAMARKAND
STATE MEDICAL UNIVERSITY

VOLUME 7
ISSUE 1

2026

ЖУРНАЛ СТОМАТОЛОГИИ И КРАНИОФАЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 7, НОМЕР 1

JOURNAL OF ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH

VOLUME 7, ISSUE 1

ЖУРНАЛ СТОМАТОЛОГИИ И КРАНИОФАЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

№1 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0966-2026-1>

Главный редактор:

Ризаев Жасур Алимджанович
доктор медицинских наук, профессор, ректор
Самаркандского государственного медицинского
университета, Узбекистан

Заместитель главного редактора:

Юлдашев Абдуазим Абдувалиевич
доктор медицинских наук, профессор Ташкентского
государственного стоматологического института,
Узбекистан

РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

РЕДАКЦИОННО-КОНСУЛЬТАТИВНЫЙ СОВЕТ:

Ответственный секретарь: А.С. Кубаев – доктор медицинских наук, профессор

Э.Н. Билалов

доктор медицинских наук, профессор

Д.М. Достмухамедов

доктор медицинских наук, профессор

О.Э. Бекжанова

доктор медицинских наук, профессор

А.М. Хайдаров

доктор медицинских наук, профессор

Л.Э. Хасанова

доктор медицинских наук, профессор

Т.Э. Зойиров

доктор медицинских наук, профессор

Э.А. Ризаев

доктор медицинских наук, профессор

Ж.Ф. Шамсиев

доктор медицинских наук, доцент

С.Х. Юсупалиходжаева

доктор медицинских наук, доцент

Ю.А. Шукурова

доктор медицинских наук, доцент

У.Ю. Мусаев

доктор медицинских наук, доцент

А.И. Хазратов

доктор медицинских наук, доцент

А.А. Ахмедов

доктор медицинских наук, доцент

У.Н. Вахидов

доктор медицинских наук, доцент

Ж.Д. Бузрукзода

кандидат медицинских наук

М.М. Исомов

кандидат медицинских наук, доцент

Д.Ф. Раимкулова

кандидат медицинских наук, доцент

М.К. Юнусходжаева

доктор медицинских наук, доцент

Ф.Ф. Лосев

доктор медицинских наук, профессор,
заслуженный деятель науки РФ

С.П. Рубникович

академик, доктор медицинских наук,
профессор (Беларусь)

Джун-Янг Пэн

доктор медицинских наук, профессор
(Корея)

Дзинити Сакамото

доктор философии, профессор
(Япония)

М.А. Амхадова

доктор медицинских наук, профессор
(РФ)

О.С. Гилёва

академик, доктор медицинских наук,
профессор (РФ)

М.Т. Копбаева

доктор медицинских наук, профессор
(Казахстан)

А.А. Антонова

доктор медицинских наук, профессор
(РФ)

Р.О. Мухамадиев

доктор медицинских наук, профессор

Н.В. Шаковец

доктор медицинских наук, профессор
(Беларусь)

А.И. Грудянов

академик, доктор медицинских наук,
профессор (РФ)

Д.С. Аветиков

доктор медицинских наук, профессор (Украина)

Верстка: Хуршид Мирзахмедов

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

JOURNAL OF ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH

№1 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0966-2026-1>

Chief Editor:

Jasur A. Rizaev

*Doctor of Medical Sciences, Professor,
Rector of the Samarkand State Medical University,
Uzbekistan*

Deputy Chief Editor:

Abduazim A. Yuldashev

*Doctor of Medical Sciences, Professor of the
Tashkent State Dental Institute, Uzbekistan*

MEMBERS OF THE EDITORIAL BOARD:

EDITORIAL ADVISORY BOARD:

Executive Secretary: A. S. Kubaev - Doctor of Medical Sciences, Professor

E.N. Bilalov

Doctor of Medical Sciences, Professor

D.M. Dostmukhamedov

Doctor of Medical Sciences, Professor

O.E. Bekjanova

Doctor of Medical Sciences, Professor

A.M. Khaidarov

Doctor of Medical Sciences, Professor

L.E. Khasanova

Doctor of Medical Sciences, Professor

T.E. Zoyirov

Doctor of Medical Sciences, Professor

E.A. Rizaev

Doctor of Medical Sciences, Professor

J.F. Shamsiev

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

S.H. Yusupalikhodjaeva

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

Yu.A. Shukurova

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

U.Yu. Musaev

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

A.I. Khazratov

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

A.A. Akhmedov

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

U.N. Vakhidov

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

J.D. Buzrukzoda

Candidate of Medical Sciences

M.M. Isomov

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor

D.F. Raimkulova

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor

M.K. Yunuskhodjaeva

Doctor of Medical Sciences, Associate Professor

F.F. Losev

Doctor of Medical Sciences, Professor,
Honored Scientist of the Russian Federation

S.P. Rubnikov

academician, doctor of medical sciences,
professor (Belarus)

Jun-Yang Peng

Doctor of Medical Sciences, Professor
(Korea)

Jinichi Sakamoto

Doctor of Philosophy, Professor
(Japan)

M.A. Amkhadova

Doctor of Medical Sciences, Professor
(Russian Federation)

O.S. Gileva

academician, doctor of medical sciences,
professor (Russian Federation)

M.T. Kopbaeva

Doctor of Medical Sciences, Professor
(Kazakhstan)

A.A. Antonova

Doctor of Medical Sciences, Professor
(Russian Federation)

R.O. Muxamadiyev

Doctor of Medical Sciences, Professor

N.V. Shakovets

Doctor of Medical Sciences, Professor
(Belarus)

A.I. Grudyanov

academician, doctor of medical sciences,
professor (Russian Federation)

D.S. Avetikov

Doctor of Medical Sciences, Professor (Ukraine)

Page Maker: Khurshid Mirzakhmedov

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Rizaev Jasur Alimjanovich, Axmedova Sayyora Muxamadovna, Absalamova Nigora Faxriddinovna OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDAGI LEYKOPLAKIYANING KLINIKO- MORFOLOGIK DIAGNOSTIKASI.....	6
2. Xamraeva Nilufar Xamzaevna, Turayeva Feruza Abdurashidovna ODAM PAPILLOMAVIRUSI BILAN KASALLANGAN BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATI KASALLIKLARINING KLINIK XUSUSIYATLARINI BAHOLASH.....	11
3. Kamilov Xaydar Pozilovich, Usmanova Lazzat Baxodirovna SURUNKALI QAYTALANUVCHI AFTOZ STOMATITDA MAHALLIY HIMOYA OMILLARINING KLINIK-DIAGNOSTIK AHAMIYATI.....	15
4. Тахирова Камола Аббаровна, Мирзаходжаева Нигина Фирдавсовна ДЕФИЦИТ ВИТАМИНОВ ГРУППЫ В КАК ФАКТОР РИСКА РАЗВИТИЯ АНГУЛЯРНОГО ХЕЙЛИТА.....	19
5. Vohidov Elbek Rahimovich MASHINASOZLIK KORXONALARI ISHCHILARIDA OG'IZ BO'SHLIG'I A'ZOLARIDAGI PATOLOGIK O'ZGARISHLAR (ADABIYOTLAR SHARHI).....	23
6. Исомов Мираскад Максудович, Ризаев Жасур Алимджанович, Мирзаев Алишер Умирзокович СОВРЕМЕННАЯ ДИАГНОСТИКА, ЛЕЧЕНИЕ И ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ЖИЗНИ ПАЦИЕНТОВ С СОЧЕТАННОЙ ЧЕЛЮСТНО-ЛИЦЕВОЙ ТРАВМОЙ.....	28
7. Axmedova Sayyora Muxamadovna, Absalamova Nigora Faxriddinovna OG'IZ BO'SHLIG'I LEYKOPLAKIYASIDA ASOSLI DIAGNOSTIKA VA DAVO ALGORITMI.....	37
8. Rizayev Jasur Alimjanovich, Xudoyqulov Shahzod Shavkatovich AUTISTIK SPEKTR BUZILISHLARI BO'LGAN BOLALARNI STOMATOLOGIK DAVOLASHGA TAYYORLASHGA KOMPLEKS YONDASHUV.....	40
9. Махмуд Закирович Дусмухамедов, Дусмухамедов Дилшод Махмуджанович, Исроилова Жасмина Жамшидовна СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ОТДАЛЕННЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПОСЛЕ УРАНОПЛАСТИКИ.....	44
10. Валиева Фарангиза Садиковна СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОВ ЛЕЧЕНИЯ БОЛЕВОГО ДИСФУНКЦИОНАЛЬНОГО СИНДРОМА ВИСОЧНО-НИЖНЕЧЕЛЮСТНОГО СУСТАВА У БОЛЬНЫХ С ПЕРЕЛОМАМИ НИЖНЕЙ ЧЕЛЮСТИ.....	49
11. Shernazarov Otamurod Narmuratovich SURGICAL TREATMENT METHODS FOR BENIGN THYROID NODULES.....	53
12. Ахророва Малика Шавкатовна, Ражабий Музаева Азизовна ЦЕФАЛОМЕТРИЧЕСКАЯ И ТРЕХМЕРНАЯ МОРФОМЕТРИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ПАЦИЕНТОВ СО СКЕЛЕТНОЙ ФОРМОЙ АНОМАЛИИ ОККЛЮЗИИ III КЛАССА ПО ЭНГЛЮ.....	57
13. Saidova Muxlisa Axrorovna, Kamilov Haydar Pozilovich OSHQOZON-ICHAK KASALLIKLARI FONIDA PARODONT KASALLIKLARINING OLDINI OLISH MASALALARI.....	62
14. Болтаева Мафтуна Муминовна КЛИНИКО-БИОЛОГИЧЕСКАЯ ДИНАМИКА У ПАЦИЕНТОВ С СОЧЕТАННЫМИ ПОРАЖЕНИЯМИ СЛИЗИСТОЙ ОБОЛОЧКИ ПОЛОСТИ РТА НА ФОНЕ ХРОНИЧЕСКОЙ СЕРДЕЧНОЙ НЕДОСТАТОЧНОСТИ.....	66
15. Болтаева Фазлат Муминовна КЛИНИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОРРЕКЦИИ ОЧАГОВОЙ ДЕМИНЕРАЛИЗАЦИИ ЭМАЛИ У ДЕТЕЙ С ПАРАЗИТАРНОЙ ИНВАЗИЕЙ.....	70
16. Zoyirov Tulqin Elnazarovich, Xaydarova Durdona Munisovna SURUNKALI PARODONTITDA PULPA JAROHATLARINING UCHRASH CHASTOTASI VA MORFOFUNKSIONAL XUSUSIYATLARI.....	75
17. Islamova Nilufar Bustanovna, Abdukhomidov Jurabek Laziz ugli IMPROVEMENT OF METHODS FOR EARLY DETECTION OF MAXILLOFACIAL DEFORMATIONS IN CASE OF PREMATURE TOOTH LOSS.....	79
18. Akhmedov Alisher Astanovich, Mukhiddinov Shokhrux Gafurjon ugli THE ROLE OF EVERSTICK GLASS FIBER-REINFORCED SYSTEMS IN CORRECTING TOOTH CROWN DEFECTS.....	84
19. Islamova Nilufar Bustanovna, Nurullayeva Go'zal Abdumalikovna TISHLARNI OQARTIRISH MUOLAJASIDAN KEYINGI ASORATLAR PROFILAKTIKASIDA ZAMONAVIY ADGEZIV TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	89
20. Ortikova Nargiza Xayrullayevna, Khurramova Surayyo Dustmurodovna OPTIMIZATION OF ORTHOPEDIC DENTAL TREATMENT METHODS IN PATIENTS WITH ARTERIAL HYPERTENSION.....	94
21. Akhmedov Alisher Astanovich, Toyirov Jahongir Sobirovich MORPHOFUNCTIONAL FEATURES OF ENAMEL AND PRINCIPLES OF PREVENTIVE THERAPY FOR PATIENTS WITH EARLY MANIFESTATIONS OF INCREASED TOOTH WEAR.....	99
22. Kamilov Xaydar Pazilovich, Raximova Muhabbat Azamat qizi, Xolmatova Zarnigor Dilmurod qizi BEMORNI DAVOLASH TAJRIBASI ANGULAR XEYLITNI MAHALLIY BLOKADA YORDAMIDA.....	104
23. Шукуров Ақобир Фуркатович, Иноятлов Амрилло Шодиевич, Шукурова Нодира Тиллаевна ОРГАНИЗАЦИЯ МАРШРУТА ПАЦИЕНТА И ПРАВОВАЯ ЯСНОСТЬ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ.....	109

Saidova Muxlisa Axrorovna,
Kamilov Haydar Pozilovich
Toshkent davlat tibbiyot universiteti

OSHQOZON-ICHAK KASALLIKLARI FONIDA PARODONT KASALLIKLARINING OLDINI OLISH MASALALARI

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.19539378>

ANNOTATSIYA

Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda parodont kasalliklari rivojlanish xavfi yuqori bo'lib, bu holat organizmning umumiy reaktivligi pasayishi bilan bog'liq. Mazkur maqolada parodont kasalliklarini erta aniqlash va oldini olishning asosiy profilaktik yo'nalishlari yoritilgan. Keltirilgan tavsiyalar stomatologik amaliyotda bunday bemorlarni kompleks olib borishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: parodont kasalliklari, profilaktika, oshqozon-ichak kasalliklari.

Саидова Мухлиса Ахроровна,
Камилов Хайдар Пазилевич
Ташкентский государственный
медицинский университет

ВОПРОСЫ ПРОФИЛАКТИКИ ЗАБОЛЕВАНИЙ ПАРОДОНТА НА ФОНЕ ПАТОЛОГИЙ ЖЕЛУДОЧНО-КИШЕЧНОГО ТРАКТА

АННОТАЦИЯ

У пациентов с заболеваниями желудочно-кишечного тракта повышается риск развития воспалительных заболеваний пародонта, что связано со снижением общей реактивности организма. В статье рассмотрены основные профилактические подходы к раннему выявлению и предупреждению заболеваний пародонта. Представленные рекомендации ориентированы на комплексное ведение таких пациентов в стоматологической практике.

Ключевые слова: заболевания пародонта, профилактика, желудочно-кишечный тракт.

Saidova Muxlisa Akhrorovna,
Kamilov Haydar Pozilovich
Tashkent State Medical University

ISSUES OF PREVENTION OF PERIODONTAL DISEASES IN PATIENTS WITH GASTROINTESTINAL TRACT DISORDERS

ANNOTATION

Patients with gastrointestinal tract disorders have an increased risk of developing periodontal diseases, which is associated with a decrease in the overall reactivity of the body. This article discusses the main preventive approaches to early detection and prevention of periodontal diseases. The proposed recommendations are aimed at a comprehensive management of such patients in dental practice.

Keywords: periodontal diseases, prevention, gastrointestinal tract disorders.

Kirish. So'nggi yillarda parodont kasalliklarining rivojlanishida umumiy somatik omillarning, xususan, oshqozon-ichak traktining surunkali kasalliklari bilan bog'liqligi tobora ko'proq e'tiborni tortmoqda. Ilmiy adabiyotlarda parodont to'qimalarining yallig'lanish kasalliklari organizmdagi tizimli yallig'lanish jarayonlari, metabolik buzilishlar hamda immun javobning o'zgarishi bilan chambarchas bog'liqligi qayd etilgan [3,6,9]. Bunday holatlarda parodont to'qimalarining rezistentligi

pasayib, yallig'lanish jarayonlari tezroq rivojlanishi va og'irroq klinik shakllarda namoyon bo'lishi mumkin.

Oshqozon-ichak patologiyasi bo'lgan bemorlarda og'iz bo'shlig'i shilliq qavati va parodont to'qimalarida yallig'lanish jarayonlarining yuqori uchrash darajasi, ularning surunkali va qaytalanuvchi kechishi stomatologik amaliyotda muhim muammolardan biri hisoblanadi. Bu holat nafaqat parodont kasalliklarining yuqori tarqalganligi bilan, balki ularning

asoratlari, tish yo'qotilishiga olib kelishi, bemorlarning hayot sifatiga salbiy ta'siri bilan ham izohlanadi [4,11].

Shu nuqtai nazardan parodont kasalliklarini faqat klinik davolash choralari bilan cheklab qolmasdan, ularni erta aniqlash va oldini olishga qaratilgan profilaktik yondashuvlarni ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda profilaktik chora-tadbirlarni individuallashtirish, shifokorlararo hamkorlikni yo'lga qo'yish hamda bemorlarning tibbiy savodxonligini oshirish parodont kasalliklarining rivojlanish xavfini kamaytirish imkonini beradi. Mazkur maqolada ushbu yo'nalishdagi asosiy profilaktik yondashuvlar tahlil qilinadi.

Oshqozon-ichak kasalliklarining parodont to'qimalariga ta'siri

Oshqozon-ichak traktining surunkali kasalliklari organizmda metabolik jarayonlarning buzilishi, vitaminlar va mikroelementlar so'rilishining pasayishi hamda immun javobning susayishi bilan kechadi. Ushbu o'zgarishlar parodont to'qimalarining trofik holatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, yallig'lanish jarayonlari rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi [7,8].

Gastrit, o'n ikki barmoqli ichak yarasi, gastroezofageal reflüks kasalligi kabi patologiyalarda to'qimalarning regeneratsiya qobiliyati pasayadi, kapillyar qon aylanishi buziladi va parodont to'qimalarida distrofik o'zgarishlar yuzaga keladi. Bunday holatlar parodont kasalliklarining rivojlanishi va ularning og'irroq klinik shakllarda namoyon bo'lishiga zamin yaratadi. Bundan tashqari, bunday bemorlarda dori vositalarini uzoq muddat qabul qilish og'iz bo'shlig'i mikrobiotasining muvozanatiga ta'sir ko'rsatib, yallig'lanish jarayonlarining barqarorligini kuchaytirishi mumkin [8,12].

Parodont kasalliklarining rivojlanish xavf omillari (oshqozon-ichak kasalliklari fonida)

Oshqozon-ichak patologiyasi mavjud bemorlarda parodont kasalliklarining rivojlanishiga umumiy va mahalliy omillar birgalikda ta'sir ko'rsatadi. Umumiy omillar qatoriga surunkali yallig'lanish jarayonlari, metabolik buzilishlar, immunitet pasayishi kiradi [6,9].

Mahalliy omillar sifatida og'iz bo'shlig'i gigiyenasining yetarli emasligi, tish toshlari va yumshoq qoplamlarning to'planishi, noto'g'ri o'rnatilgan ortopedik konstruksiyalar muhim rol o'ynaydi [10,14]. Ushbu omillar oshqozon-ichak kasalliklari fonida yanada kuchli namoyon bo'lib, parodont to'qimalarida yallig'lanish jarayonlarining tezlashishiga olib keladi.

Bundan tashqari, surunkali stress, noto'g'ri ovqatlanish, zararli odatlar (chekish) ham parodont kasalliklarining rivojlanish xavfini oshiruvchi omillar sirasiga kiradi. Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda ushbu omillar ko'pincha birgalikda uchrab, kasallikning klinik kechishini og'irlashtiradi. Shu bois profilaktik tadbirlarni rejalashtirishda mazkur xavf omillarini kompleks baholash muhim hisoblanadi.

Profilaktikaning asosiy yo'nalishlari

Birlamchi profilaktika

Birlamchi profilaktika parodont kasalliklarining rivojlanishining oldini olishga qaratilgan bo'lib, oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda ushbu chora-tadbirlarning ahamiyati yanada ortadi. Mazkur toifadagi bemorlarda organizmning umumiy reaktivligi pasaygani sababli parodont to'qimalari yallig'lanishga nisbatan sezuvchanroq bo'ladi [3,6]. Shu bois profilaktika choralari kasallik rivojlanishidan avval boshlanishi lozim.

Birlamchi profilaktikaning muhim yo'nalishlaridan biri og'iz bo'shlig'i gigiyenasini individual ravishda to'g'ri tashkil etish hisoblanadi. Bemorlarni tish cho'tkasini to'g'ri tanlash va undan foydalanish texnikasiga o'rgatish, tish pastalarini parodont holatini hisobga olgan holda tavsiya etish, interdental vositalar (iplar, cho'tkalar) va irrigatorlardan foydalanishni joriy etish parodont to'qimalarida mikroblar kolonizatsiyasini kamaytiradi [4,10].

Professional gigiyena muolajalarini muntazam ravishda o'tkazish (tish toshlari va yumshoq qoplamlarni olib tashlash) birlamchi profilaktikaning ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu muolajalar parodont to'qimalarida yallig'lanish jarayonlari rivojlanishining asosiy mahalliy etiologik omillarini bartaraf etishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bemorlarni og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga bo'lgan motivatsiyasini oshirish, gigiyenik bilimlarini shakllantirish profilaktik chora-tadbirlarning barqarorligini ta'minlaydi.

Bundan tashqari, sog'lom turmush tarziga rioya qilish, to'g'ri va muvozanatli ovqatlanish, zararli odatlardan voz kechish, surunkali stress omillarini kamaytirish umumiy profilaktikaning muhim tarkibiy qismi bo'lib, oshqozon-ichak traktining funksional holatini barqarorlashtirish orqali parodont to'qimalarining rezistentligini oshiradi [11].

Ikkilamchi profilaktika

Ikkilamchi profilaktika parodont kasalliklarining dastlabki klinik belgilari paydo bo'lgan bosqichda ularni erta aniqlash va jarayonning keyingi rivojlanishini cheklashga qaratilgan. Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda parodont to'qimalarida yallig'lanish jarayonlari ko'pincha yashirin kechishi yoki tezkor progres-siya bilan tavsiflanishi mumkin. Shu sababli bunday bemorlarda stomatologik tekshiruvlarni rejalashtirilgan tarzda va qisqa interval bilan o'tkazish tavsiya etiladi [9].

Ikkilamchi profilaktika doirasida parodont to'qimalarining holatini klinik baholash, qonashga moyillik, parodont cho'ntaklarining chuqurligi, shish va giperemiya kabi belgilarni muntazam monitoring qilish muhim ahamiyatga ega. Dastlabki yallig'lanish belgilari aniqlanganda professional gigiyena, mahalliy yallig'lanishga qarshi muolajalar, parodont cho'ntaklarini tozalash kabi chora-tadbirlarni erta bosqichda amalga oshirish kasallikning og'ir shakllarga o'tishining oldini oladi [11,14].

Shuningdek, bemorlarga o'z-o'zini nazorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish, ya'ni qonash, noxush hid, shish kabi dastlabki simptomlarga e'tibor qaratish va o'z vaqtida stomatologga murojaat qilish zarurligi tushuntirilishi lozim. Ushbu yondashuv ikkilamchi profilaktikaning samaradorligini oshiradi hamda parodont kasalliklarining surunkali shakllarga o'tish xavfini kamaytiradi.

Shifokorlararo hamkorlik

Oshqozon-ichak kasalliklari fonida parodont kasalliklarini samarali profilaktika qilish faqat stomatologik chora-tadbirlar bilan cheklanib qolmasdan, shifokorlararo hamkorlikni talab etadi. Gastroenterolog tomonidan asosiy kasallikning klinik kechishi, remissiya yoki zo'rayish davrlari hisobga olingan holda stomatologik profilaktika va muolajalarni rejalashtirish parodont to'qimalarida yallig'lanish jarayonlarining barqarorlashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [6,12].

Bemorlarni kompleks olib borish jarayonida gastroenterolog va stomatolog o'rtasida axborot almashinuvi muhim ahamiyatga ega. Oshqozon-ichak traktida qo'llanilayotgan dori vositalarining og'iz bo'shlig'i mikrobiotasiga va shilliq qavat

holatiga bo'lgan ta'sirini hisobga olish stomatologik profilaktika chora-tadbirlarini individuallashtirish imkonini beradi.

Shuningdek, shifokorlararo hamkorlik doirasida bemorlarga sog'lom turmush tarzi, ovqatlanish rejimi va umumiy profilaktik tavsiyalarni bir xil yondashuv asosida berish, turli mutaxassislar tomonidan beriladigan tavsiyalarning o'zaro muvofiqligini

ta'minlash muhim hisoblanadi. Bu esa parodont kasalliklarining qaytalanish xavfini kamaytirishga, davolash va profilaktika natijalarining barqarorligini oshirishga xizmat qiladi.

Oshqozon-ichak kasalligi bo'lgan bemorlarni stomatologik profilaktik kuzatuv algoritmi 1-jadvalda keltirilgan.

Jadval 1.

Oshqozon-ichak kasalligi bo'lgan bemorni stomatologik profilaktik kuzatuv algoritmi

Bosqich	Amalga oshiriladigan harakat
1-bosqich	Bemorning umumiy somatik holatini aniqlash (oshqozon-ichak kasalligi mavjudligi, davomiyligi, zo'rayish bosqichi)
2-bosqich	Parodont to'qimalarining klinik holatini baholash (qonash, shish, giperemiya, gigiyena darajasi)
3-bosqich	Individual og'iz bo'shlig'i gigiyenasi bo'yicha tavsiyalar berish (vositalarni tanlash va to'g'ri foydalanishni o'rgatish)
4-bosqich	Professional gigiyena va profilaktik muolajalarni o'tkazish (tish toshlarini olib tashlash, gigiyenik tozalash)
5-bosqich	Zarurat bo'lganda gastroenterolog bilan maslahatlashuv va birgalikda kuzatuv
6-bosqich	Dinamik kuzatuv va rejalashtirilgan stomatologik ko'riklar (6 oyda 1 marta)

Amaliy tavsiyalar

Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda parodont kasalliklarining oldini olish maqsadida quyidagi amaliy tavsiyalarni stomatologik amaliyotda qo'llash maqsadga muvofiq:

- stomatologik ko'riklarni yiliga kamida ikki marotaba o'tkazish;
- individual og'iz bo'shlig'i gigiyenasi vositalarini to'g'ri tanlash;
- professional gigiyena muolajalarini muntazam bajarish;
- yallig'lanishning dastlabki belgilari aniqlanganda erta aralashuv choralari ko'rish;
- sog'lom turmush tarzi va to'g'ri ovqatlanish bo'yicha bemorlarga tavsiyalar berish;
- zarurat bo'lganda gastroenterolog bilan hamkorlikda bemorni olib borish.

Xulosalar

Oshqozon-ichak kasalliklari mavjud bemorlarda parodont kasalliklarining rivojlanish xavfi yuqori bo'lib, bu holat umumiy

somatik fonning o'zgarishi, immun va metabolik jarayonlarning buzilishi bilan chambarchas bog'liq. Shu sababli mazkur toifadagi bemorlarda parodont kasalliklarini profilaktika qilish kompleks yondashuvni talab etadi.

Birlamchi va ikkilamchi profilaktika choralari tizimli ravishda amalga oshirish, og'iz bo'shlig'i gigiyenasini to'g'ri tashkil etish, professional gigiyena muolajalarini muntazam o'tkazish parodont to'qimalarining yallig'lanish kasalliklarini oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, stomatolog va gastroenterolog o'rtasidagi hamkorlik asosiy kasallikning kechishini hisobga olgan holda profilaktik va davolovchi chora-tadbirlarni individuallashtirish imkonini beradi.

Taklif etilgan profilaktik yondashuvlarni amaliyotga joriy etish parodont kasalliklarining rivojlanish xavfini kamaytirishga, ularning og'ir shakllarini oldini olishga va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Mazkur yo'nalishda olib boriladigan kompleks profilaktik chora-tadbirlar stomatologik amaliyot samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Saidova MA. Comorbidity of periodontal pathology and the gastrointestinal tract. Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. 2025;3(2):355–359.
2. Kamilov KhP, Saidova MA, Shakirova DJ. Pathogenetic justification and optimization of treatment of inflammatory periodontal diseases in patients with gastrointestinal tract pathology. Medical Journal of Uzbekistan. 2025;2:245–255.
3. Kinane DF, Stathopoulou PG, Papapanou PN. Periodontal diseases. Nat Rev Dis Primers. 2017;3:17038.
4. Tonetti MS, Jepsen S, Jin L, Otomo-Corgel J. Impact of the global burden of periodontal diseases on health, nutrition and wellbeing of mankind: A call for global action. J Clin Periodontol. 2017;44(5):456–462.
5. Chapple ILC, Genco R. Diabetes and periodontal diseases: consensus report. J Clin Periodontol. 2013;40(Suppl 14):S106–S112.
6. Sanz M, Ceriello A, Buysschaert M, et al. Scientific evidence on the links between periodontal diseases and systemic diseases. J Clin Periodontol. 2018;45(2):138–149.
7. Hajishengallis G. Periodontitis: from microbial immune subversion to systemic inflammation. Nat Rev Immunol. 2015;15(1):30–44.
8. Slots J. Periodontal infections: microbial pathogens, host responses, and systemic effects. Periodontology 2000. 2017;75(1):7–13.
9. Linden GJ, Lyons A, Scannapieco FA. Periodontal systemic associations: review of the evidence. J Clin Periodontol. 2013;40(Suppl 14):S8–S19.
10. Aljehani YA. Risk factors of periodontal disease: review of the literature. Int J Dent. 2014;2014:182513.

11. Nazir MA. Prevalence of periodontal disease, its association with systemic diseases and prevention. *Int J Health Sci (Qassim)*. 2017;11(2):72–80.
12. Scannapieco FA, Cantos A. Oral inflammation and infection, and chronic medical diseases: implications for the elderly. *Periodontology 2000*. 2016;72(1):153–175.
13. Preshaw PM, Alba AL, Herrera D, et al. Periodontitis and diabetes: a two-way relationship. *Diabetologia*. 2012;55(1):21–31.
14. Van Dyke TE, Dave S. Risk factors for periodontitis. *J Int Acad Periodontol*. 2005;7(1):3–7.

ЖУРНАЛ СТОМАТОЛОГИИ И КРАНИОФАЦИАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF ORAL MEDICINE AND CRANIOFACIAL RESEARCH

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000